

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نکات مهم و پرتکرار

متون فقه ۱

ویژه دانشجویان دانشگاه پیام نور

فقه در لغت یعنی فهمیدن و دریافت عمق مطلب است که منقول شرعی است.

موضوع علم فقه ، فعل مکلف یا موضوع خارجی است از حیث حکمی از احکام شرعی برای آن .

حکم شرعی همان قانونی است که خداوند متعال برای تنظیم زندگی انسان ها در تمام زمینه های مادی و معنوی وضع کرده است . فقیه به کمک قواعد اصولی در استخراج این قانون و حکم ، نهایت سعی و تلاش خود را به کار می بندد . این تلاش فقیه را اصطلاحاً ، اجتهاد گویند و وی را به همین سبب مجتهد نامند .

غزالی دانشمند شافعی مباحث فقه را ، عبادات، عادات، منجیات و مهلکات می داند.

در فقه شیعه قدیمی ترین طرح ها توسط سلار دیلمی، ابوصلاح حلبی و ابن براج دیده می شود.

ابوصلاح حلبی تکالیف شرعی را بر سه قسم می داند: عبادات، محرمات و احکام .

ابن براج احکام شرعی را دو بخش می داند: احکامی که مورد ابتلاء همگان است و احکامی که چنین نیست .

سلار فقه را به دو بخش عبادات و معاملات که شامل عقود و احکام می شود تقسیم می کند.

محقق حلی کتاب شرایع خود را به ۴ بخش تقسیم کرده است: عبادات، عقود، ایقاعات و احکام

فیض فقه را در دو بخش تقسیم کرده است: یکی فن عبادات و سیاسات و دیگری فن عادات و معاملات.

رایج ترین تقسیم بندی که مورد پذیرش فقیهان است تقسیم بندی سلار است که ابواب فقه شامل عبادات و

معاملات است که معاملات به دو بخش اخص (عقود و ایقاعات) و احکام به (جزائی و قضایی و سایر احکام)

تقسیم می شود.

افعال به عبادی و غیرعبادی تقسیم می شود و منشأ این تقسیم قصد قربت است.

دو اصطلاح واجب تعبدی و توصلی منطبق بر عبادات و معاملات است.

شیخ طوسی و ابن زهره تعداد عبادات را ۵ ، سلار ۶ ، ابوالصلاح و ابن حمزه و محقق حلی ۱۰ و یحیی بن سعید

۴۵ دانسته اند .

سده ی هشتم هجری عصر به بار نشستن تلاش های فقهی اعصار پیش است.

سلطان محمد خدابنده برای مدتی شیعه بود و مدرسه سیار سلطانیه را تأسیس کرد.

شهید اول ، محمد بن مکی متولد ۷۳۴ هجری در قریه ی جزیل جبل عامل در لبنان است . مهم ترین استادانش

فخر المحققین، ضیاء الدین و عمیدالدین و ابن معاید بودند .

در زمان صفویان مذهب شیعه تنها مذهب رسمی کشور شد.

عقد: در لغت به معنای گره بستن و گره زدن، جمع آن عقود و حجم آن عَقْدَه است. مترادف با عهد است اما محکم تر و موکدتر از عهد است .

میان عقد عهد از نسب اربع ، عموم و خصوص مطلق حاکم است .

عقد در قانون مدنی ایران عبارت است از اینکه یک یا چند نفر در مقابل یک یا چند نفر دیگر تعهد بر امری نموده و مورد قبول آنها باشد.

عقد جایز : عقودی که لزوم استمرار و پابندی به آن برداشته شده و قابل فسخ هستند .

عقد لازم : خلاف عقد جایز است. استمرار و پابندی به آن لازم است و حق فسخ نیست مگر موارد معین .
اقاله : موافقت طرفینی در به هم زدن عقد

انواع عقد در قانون مدنی: لازم، جایز، خیاری، منجّز و معلق

ایقاع: عمل حقوقی یک طرفه بدون دخالت طرف دیگر اما آثار آن به طرف دیگر هم سرایت می کند.

عناصر تشکیل دهنده عقود و ایقاعات: قصد و رضا و سپس ایجاب و قبول

قصد در لغت به معنای میانه روی و عزم و آهنگ.

قصد از اراده نشأت می گیرد. انواع اراده عبارت اند از : باطنی (حقیقی) ظاهری (خارجی) .

اراده: حرکت نفس به سوی چیزی است. تا مادامی که در باطن مانده و ظهور نکرده باطنی است. اگر ظهور کند ظاهری یا خارجی است.

ملاک در عقود و ایقاعات اراده ظاهری است.

انشاء: در لغت یعنی آفریدن و به وجود آوردن .

وجود سه قسم است: خارجی یا حقیقی؛ ذهنی؛ اعتباری

وجود خارجی یعنی بدون فعالیت ذهن، در خارج وجود دارد.

وجود ذهنی: وابسته به فعالیت ذهن است و در ذهن وجود دارد.

وجود اعتباری: واقعیت آن وابسته به فعالیت ذهن است اما با انصراف ذهن از بین نمی رود.

رضا در لغت خرسندی و خشنودی و در اصطلاح پذیرش و قبول قلبی عقد